

מסכנים יותר. לפתע מתחלפים התפקידים ואז נוצר מצב פינטרי — איננו יודעים עוד מי המשרת ומי הארוץ.

לדעתו של ברהאם, ישנה הקבלה בין הרעיונות המרכזיים של רעם כחול ואלה של מישחקי מילחמה. שאינה מיקרית כלל ועיקר. ניצול לרעה של המערכות הטכנולוגיות הוא שמפחיד אותי באמת, אומר ברהאם. יש אמת בדבר שאני רוחש איימיון רב, הגדל והולך, לכירוקרטיות ולמימסד ומוצא אותם לא בטוחים ומסוכנים. ניסיתי להביע את המועקה שבאיימיון זה בשני סרטי האחרונים.

כוכבים חג שמח מר קונטי

בצר יכולת מיקצועית יוצאתדופן, המגביה את הבימאי נגיסה אושימה מעל חבריו למיקצוע (ראה שעון), הוא ניחן בכישרון ייחודי ללהק שחקנים במקומות הנכונים. באמנות הקולנוע כישרון כזה שווה זהב. הוא נטל שני אליי-פופ בארצם. דיוויד בואי האנגלי ורוישי סאקאמטו היפאני, והפקיד ביריהם את התפקידים הבלתי-קונבנציונאליים ביותר, שמרעיציהם היו מצפים לראותם בהם. אושימה הפך את טאקשי, הקומיקאי היפאני בעל הפרצוף הכדורי לכוהן-האלימות, הרוצה להיות אנושי ואינו מסוגל להבין מדוע אינו יכול, ואת ג'ק תומסון האוסטרלי — שהיה בשעתו בישראל וגילם את תפקיד אריאל (אחרון רמו) בסדרת הטלוויזיה גולדה — הפך לקולונל היקסלי-אליס, איש צבא מערבי המנסה להתמודד עם האוייב כרויקישוט. תומסון בעצמו היה מלא התפעלות מן הבימאי ומצורת הבחירה שלו בשחקנים. בפגישה אחרי הקרנת הסרט בפסטיבל קאן, סיפר איך קיבל את התפקיד מאושימה: "הוא הזמין אותי ללונדון. הייתי נרגש מאוד. למרות שמעולם לא עברתי איתו קודם, והיה ברור לי שאיננו שולטים האחד בשפת רעהו, התכוונתי לפגישה עם מי שתואר על-ידי מיקצוענים בין חברי, כאחד הבימאים הרגילים של תקופתנו. הייתי בטוח שאצטרך לעשות מיבחן כלשהו, לפחות מיבחן לפני המצלמה באיפור. אבל אושימה לא הירבה בגינונים. הוא אמר לי בפשטות — 'הנה התס' רטו. אני רוצה שתהיה קולונל היקסלי'. הייתי המום. 'איך', שאלתי, 'אתה הרי אינך מכיר אותי כלל'. אושימה ענה לי: 'ראיתי תפקידים שעשית על הבר. זה מספיק לי'.

מוצלחת במיוחד היתה הבחירה בתום קונטי. קונטי, המגלם את הקולונל ג'ון לורנס, השכוי היחיד, המנסה להבין את פשר האלימות ואת ערכי הכבוד האכזריים של שכובי היפאניים, התמודד עם תפקיד קשה ומסוכן של "מקשר", שלמעשה נושא במשימה בלתי-אפשרית. יעדר אכזרי. בעוד דיוויד בואי נוטל על שיכמו את הפתעת הליהוק זכה קונטי כאחד התפקידים המתקנים ביותר שבוצעו איפעם על הבר.

קונטי אינו כוכב, הוא שחקן של שחקנים. איש-מיקצוע שהתגלה, למעשה, באחד מתיאטרונים השוליים המעולים של לונדון, תיאטרון האמסטד. בפצצה של טמפרמנט ועיניים בוהקות, מצא את עצמו בסדרות טלוויזיה שונות, כמו ימים של זוהר. הוא איננו חסיד של "השיטה" ואיננו רוצה לחיות כל דמות שהוא מלה. הוא אינו רוצה שקונטי הפוך ללורנס, גם אם יש בלורנס מידה לא מבוטלת של קונטי: "ראיתי שחקנים המשעבדים את נפשם לתפקידים", הוא אומר משושע, "וזה תמיד מסתיים בקטאסטרופה. אתה מביט באנשים,

להיות או לא להיות בן אדם

חג שמח מיסטר לורנס (אנג'ליה ליפאן, לב 1, תל-אביב): זיקני ציון אשר על הצנזורה אסרו, אמנם, את הצגת סדרטו של נאגיסה אושימה, "אימפריות החושים", בישראל, אבל התיירו, השבח לאל, את הצגת הסרט הזה. מן הצופה הישראלי האינטליגנטי תימונע האפשרות לעשות אנלוגיה מעניינת בין גיבורי האימפריה, המאוהבים במות ואינם מסוגלים להגיע למיזוי עליון של חושיהם מבלי להגשימו. ובין גיבורי היפאניים של חג שמח, היודעים רק דרך אחת — כבודו של גבר במיסגרת המדינה שבה הוא חי במוות.

הפעם בוחן אושימה את ההבדלים הבלתי ניתנים לגישור שבין תרבות המערב לתרבות היפאנית, ומנסה לחזור ללא הרדמה, בסכין חדה ומאומנת, לנשמה האנושית. הוא מעמיד זה מול זה את מסקד המחנה היפאני, השובה, קולונל יונו, בעיצובו של ריושי סאקאמטו, מול הקולונל האנגלי השבוי, זאק סלייה, בגילומו של דיוויד בואי. ביניהם מתרוצץ האינטלקטואל הגבוה, קולונל לורנס, בעיצובו של טום קונטי, המנסה להבין את ערכי התרבות של האוייב מנגד. אך אינו יכול להצדיקם.

את יונו רודפת אובססיה מינית העומדת בניגוד לערכי הכבוד הגברי המוכתבים לו על-ידי מסורת נוקשה ושמרנית. ואילו את סלייה רודפת טראומה מיספחתית של אשמה כבדה מנשוא — הבושה שבפחד מפני האלימות של החברה האנגלית כלפי אחיו, שהעמידה אותו כמוגלגל חסר כבוד. אלא שהפיתרון של היפאני אינו משתמע לשתו פנים: את האוייב מותר לענות ולהשפיל, ועל חוסר כבוד יש לשלם במוות. לעומת זאת, המערב מעמיד את ערך החיים כעליון, ויודע כי

דיוויד בואי — תפקיד בלתי-קונבנציונאלי

צדק וכבוד אינם ערכים אבסולוטיים ועשויים להשתנות במצבים שונים ובנסיבות שונות. במילחמה, כפי שנאמר בסרט, כולם מפסידים. או כפי שאושימה אמר באחד הראיונות שלו: לעומת השמש המסמלת את החיים, הדגל מסמל את המוות. אדם מצליח לחיות, כשהוא עסוף כולו במוות הזה.

להתמודדות הרעיונית מגייס אושימה את כישורנותו הקולנועיים הבאים לידי ביטוי הן בבניית העלילה, שאיננה זזה לרע מן המסרה, הן בליהוק (שילוב נפלא של צעירים מוכשרים ומשכנעים מן הראשון ועד לאחרון), הן בשילוב המוסיקה האקסוטיט רוויית החרדה והן בעיצוב האסתטי.

להיות הומו זה לא הכל

נגוע (ישראל, פריז, תל-אביב) רובי, (יונתן סגל), הוא בימאי צעיר המנסה למצוא מימון ליצירתו הקולנועית הראשונה. למרות שהוא רוצה לבטא בסדרטו את מילחמותיו הפנימיות והחברתיות של צעיר הומוסקסואלי בחברה הישראלית, איש מחברי הקהילה ההומוסקסואלית או מן הרשויות התומכות בקולנוע, אינו נותן לו מרטח. אי-אפשר לטעות בזיהוי האיש שמאחורי הגיבור הקולנועי. זהו הבימאי עמוס גוטמן, המביא נתח מחייו האישיים אל הבר.

גוטמן, שעשה בעבר סרט קצר באותו שם ועל אותו הנושא, לא הצליח לקבל תמיכה מאיש ונדחה גם על-ידי הקהן לעידוד סירטי איכות. על אף הכנות, המהימנות, החרדה והכאב הכרוכים במילחמת-הקיום המשפילה של ההומוסקסואל, שמצליח הבימאי להעביר אל הצופה, אין בסרט כל עניין דרמאטי.

גוטמן מזיח לחלוטין את הטימונע לגיבור כאדם יוצר. לא ברור מדוע בכלל הוא מתעקש ליצור סרט ולאיה סוג של יצירה הוא שואף. לא כל הומוסקסואל רוצה לעשות סרט והומוסקסואליות כשלעצמה איננה איכות מספקת, כדי לשכנע אותנו כי הגיבור, הוא אכן, אדם בעל כישרון.

משום כך נראה העניין כולו כמאגו טריפ" ארוך מדי, משעמם ומייגע מכדי להזין סרט עלילתי באורך מלא. גם הסיפור אינו מתפתח ואינו מתקדם לשום מקום. ואין בו דראמה מספקת ובשר, כדי למלא את החלל שבין טיול-היפושם בגן-העצמאות, למישונו.

יונתן סגל ועמי טראוב: תבונה ועדינות

אבל עמוס גוטמן מצליח לשכנע שיש בו כשרונות והוא עשוי להתפתח כבימאי. הוא עובד יפה עם טכנאים ובעיקר עם שחקנים. יונתן סגל נושא את הסרט על כתפיו בתבונה, ברגישות, במהימנות וביופי בלתי-רגיל. עמי טראוב (המתרפק עליו באחד הקטעים המשכנעים והכואבים ביותר בסרט) נוגע ללב; בן לוי, אמנם מאתטי במקצת, אך יש לו נוכחות קולנועית משכנעת. גם דמויות המישה, אם כי לפעמים וי מוגזמות במקצת, עושות מלאכה סבירה.

היחידה לגאול את שבויהם מן הבושה, לאיזו דרגה של כבוד עצמי, היא דרך הסבל. הם משבוי שייעודם היה להגשים זאת."

תהליך חובה לראות

תל-אביב: מבט אחר, טוטסי, חג שמח מיסטר לורנס, יול, ירושלים: גיגולו אמריקאי, היפה: פראנסס.

תל-אביב

*** מבט אחר (הונגריה, גורדון): אשה, שהיא עיתונאית ולסבית, נאבקת על כבודה ורגשותיה בזירה אישית וזכירה החברתית בארץ. שאינה נוהגת לטפל בנושא נועז שכזה, הונגריה.

ירושלים

*** אכספרס של הצוות (אנגליה, אור-גיל): מי שמתלונן על האלימות של אושימה, שילמד שיעור מאלף באלימות מאלן פארקר, בימאי הסרט המיליטאנטי הזה.

מתכונן היטב ומחקה אותם. זה המיקצוע. כל שחקן ההולך לבית-המלון שלו בתום יום צילומים, וחושב שהוא עדיין בתוך הדמות, זקוק לטיפול פסיכיאטרי רחוק."

בכל זאת, נשא איתו קונטי מוכרת הביתה — השפה היפאנית, שלמד לצורך התפקיד, והזורמת מפיו בכל רגע של רצון, כאילו היתה זו שפת אמו. לתפקיד תרם לא רק את המישחק, אלא גם הלק מן הדיאלוגים. אחרי שאושימה שוכנע, כי השינויים שקונטי הכניס בדמות המקורית, היו מקסימים. קונטי, צאצא לאב איטלקי ואם סקוטית, הוסיף לדמות קורטוב של חמימות אנושית, פתיחות, הומור וטמפראמנט.

לגבי קונטי אין זה סרט העוסק רק בברוטאליות של היפאנים כלפי שבויהם, אלא בפער התרבותי שבין השוכים והשבויים, הגורם לפריצתה של ברוטאליות זו: "הנה שתי השקפות עולם מנוגדות זו לזו. שתי רמות, שתי מערכות אידיאלוגיות. בסופו של דבר, הדרך הטובה ביותר להביען היא בתיאור היחס השונה לכאב. היפאנים לא עשו מה שעשו, כי היו מושחתים, אלא משום שלא יכלו להבין את ההשפלה הטוטאלית של השבוי. הם האמינו כי הדרך

שחקן תום קונטי ובימאי נאגיסה אושימה בהסרת. "חג שמח מר לורנס" כבוד עצמי הוא דרך הסבל